

תְּנִיָּא, בְּאַרְבַּע תְּקוּפֵין דְּשִׁתָּא, קָלָא אֶתְפָּסְק, וְדִינִין
 מִתְעָרִין, וְתִשׁוּבָה תִּלְיָא עַד דְּאֶתְתְּקֹן. וְכַד דִּינִין
 מִתְעָרִין, קָלָא נָפִיק, וְד' זְוויִין (ס"א זִימְנִין) דְּעֵלְמָא, סִלְקִין
 וְנַחְתִּין. פְּרוּזָא קָרִי, וְלִית מָאן דִּישְׁגַּח וַיִּתְעַר. וְקוּדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא זְמִין, אִם יִתּוּבוּן יִתּוּב, וְאִי לָאו, (כְּלָא ס"א קָלָא)
 אֶתְפָּסְק, וְדִינִיא אֶתְעֵבִידוּ וְכַדִּין אֶתְקָרִי וַיִּתְעַצֵּב,
 וַיִּתְעַצֵּב בְּבֵתִי בְּרָאִי.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, תְּנִינָן, מִן יוֹמָא דְּאֶתְחַרַּב בֵּי מְקַדְשָׁא,
 לִית יוֹמָא דְּלָא אֶשְׁתַּכַּח בֵּיהּ רְתַחָא בִּישָׁא. מָאִי
 טַעְמָא. מְשׁוּם דְּתִנְיָנָן, אָמַר רַבִּי יוּדָאִי אָמַר רַבִּי יִיסָא,
 נִשְׁבַּע הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֵא יִכְנָס בִּירוּשָׁלַם דְּלְעִילָא,
 עַד שִׁכְנָסוּ יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלַם דְּלַתְתָּא. וּבְגִין כֹּה, רְתַחָא
 אֶשְׁתַּכַּחַת בְּעֵלְמָא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, (וַיִּקְרָא יח) כְּתִיב עֲרוֹת אָבִיךָ וְעֲרוֹת אִמְךָ
 לֹא תִגְלֶה. וְכְתִיב, אִמְךָ הִיא לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתֶיהָ.
 וְתִנְיָנָן אִמְךָ הִיא וְדָאִי. הָא אִם גְּלָה עֲרִייתָהּ, לְמָאן בְּעִי
 לְאַתְבָּא לָהּ, וְדָאִי לְתַקְנָא. מָאִי דְּגִלִי.

דְּתִנְיָא כַּד סָגִיא יִצְרָא בִּישָׁא בְּבַר נָשׁ, לָא סָגִי אָלָא
 בְּאִינוּן עֲרִיִין, וְכִלְהוּ חוּבֵי אַחִידָן בְּהוּא עֲרִיא.
 וְכְתִיב לֹא תִגְלֶה. כַּד אֶתְתְּקֹן, אֶתְתְּקֹן לְקַבֵּל הוּא דְּגִלִי,
 וְדָא אֶקְרִי תִשׁוּבָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּל חוּבֵי עֲלָמָא אֲחִידִין (ס"א דא) בְּדָא, עַד
 דְּאִימָא אַתְּגַלִּיא בְּגִינֵיהוֹן. וְכֹד אִיהִי אַתְּגַלִּיא, כָּל
 אֵינּוֹן בְּנִין אַתְּגַלִּיין (בְּגִינָה). וְכֹתִיב (דברים כב) לֹא תִקַּח הָאִם
 עַל הַבָּנִים. וְכֹד אַתְּתַקֵּן עֲלָמָא לְתַתָּא, אַתְּתַקֵּן כְּלָא, עַד
 דְּסִלְקָא תְּקוּנָא לְאִימָא קְדִישָׁא, וּמִתְתַקְנָא, וְאַתְּכַסִּיא
 מִמָּה דְּאַתְּגַלִּיא. וּבְגִין כֹּךְ כְּתִיב, (תהלים לב) אֲשֶׁרֵי נִשְׁוִי
 פֶּשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה, וְכֹדִין אֲקָרִי תְּשׁוּבָה, תְּשׁוּבָה וְדָאִי.
 וְכֹדִין יוֹם הַכַּפּוּרִים אַתְּקָרִי, כְּמָה דְּכְתִיב, (ויקרא טז) מִכָּל
 חֲטָאֵיכֶם לְפָנַי יִי תִטְהָרוּ.

אָמַר רַבִּי (דף ט"ז ע"א) יְהוּדָה אִימְתִי אַתְּקָרִי תְּשׁוּבָה. כֹּד
 אִימָא מִתְכַּסִּיא וְקִימָא בְּחֻדּוֹה עַל בְּנִין, דְּכְתִיב,
 (תהלים קיג) אִם הַבָּנִים שָׁמְחָה. וְתַבָּאת בְּקִיּוּמָא וּמֵאן דְּהוּה
 סְגִיר, תָּב לְאַתְרֵיהּ. וְכֹלְהוּ תַבִּין חַד לְחַד, וּמִתְבָּרְכָאן כָּל
 חַד וְחַד, וְכֹדִין אַתְּקָרִי תְּשׁוּבָה (שְׁלִימְתָא), תְּשׁוּבָה סִתָּם
 לְאַכְלָלָא כְּלָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כֹּד מִתְכַּשֵּׁר עֲלָמָא, כּוּלִיָּה מִתְכַּשֵּׁר
 כְּחֻדָּא. כְּתִיב (תהלים קח) כִּי גָדוֹל מֵעַל שָׁמַיִם חֲסֹדְךָ.
 מֵעַל שָׁמַיִם, דְּסִלְקָא לְעֵילָא מֵאַתָּר דְּאֲקָרִי שָׁמַיִם. וּמֵאִי
 אִיהוּ. דָּא אִיהִי אִימָא. וְהֵינּוּ דְּאֲקָרִי תְּשׁוּבָה.
 רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, דִּיִּיקָא דְּכְתִיב מֵעַל שָׁמַיִם. אֲלִמְלָא
 כְּתִיב עַל שָׁמַיִם, מִשְׁמַע הַהוּא אַתָּר דְּקִימָא עַל

שָׁמַיִם, וְלֹא יִתִּיר. כִּיּוֹן דְּאָמַר מֵעַל שָׁמַיִם, מִשְׁמַע הָהוּא
אֶתְר דְּקַיִמָא עַל הַשָּׁמַיִם לְעֵילָא לְעֵילָא. (ס"א וּמֵאֵי אִיהִי אִימָא,

וּדְהִינּוּ דְאִקְרִי תְּשׁוּבָה.)

דְּתֵאֲנָא, בְּהֵוּא זְמַנָּא דְּמִתְכַּשְׁרֵן עׁוּבְדִין לְתַתָּא, וְאִימָא
בְּחֻדׁוּתָא, אֶתְגְּלִיא עֲתִיקָא קַדִּישָׁא, וְתַב
נְהוּרָא לְזַעִיר אַנְפִּין, וְכַדִּין כְּלָא בְּחֻדׁוּתָא, כְּלָא
בְּשְׁלִימוּ, כְּלָא אֲשַׁתְּכַחוּ בְּבִרְכָאן, וְרַחֲמִין זְמַנִּין, וְעֲלַמִּין
כְּלָהוּ בְּחֻדׁוּתָא, הֵדָא הוּא דְכַתִּיב, (מִיכָה ז) יָשׁוּב יִרְחַמְנוּ
יִכְבוֹשׁ עֲוֹנוֹתֵינוּ. מֵאֵן יָשׁוּב. יָשׁוּב עֲתִיקָא קַדִּישָׁא
לְאֶתְגְּלִיא בְּזַעִירָא, יָשׁוּב לְאֶתְגְּלִיא דְהוּה סְתִים
בְּקַדְמִיתָא, וְכְלָא אֶתְקַרִי תְּשׁוּבָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּלָא בְּכַלְל, כְּלָא סְתָם. וְכַתִּיב (דְּבַרִּים יג)
לְמַעַן יָשׁוּב יִי מִחֶרֶן אִפּוּ וְנָתַן לָךְ רַחֲמִים. אָמַר
רַבִּי יִצְחָק, כְּלָא הוּא וְדָאֵי, וְהָא אוֹקִימָנָא מְלִי קַמִּיה
דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן.

וְהַשִּׁיב אֶת הַגְּזֹלָה, תָּמַן שְׁאִילוּ חֲבַרְיָא, מִפְּנֵי מַה
בְּגִזְלָה כְּתִיב, וְהַשִּׁיב אֶת הַגְּזֹלָה וְלֹא יִתִּיר. אֶלָּא
הָא אוֹקִימָנָא, דָּא שְׁוִי דְחִילוּ עֲלָאָה כְּתַתָּאָה. וְדָא
דְּגַנְיָב, שְׁוִי דְחִילוּ תַתָּאָה לְקַבְלִיָּה, וְלֹא דְחִילוּ עֲלָאָה.
מַה כְּתִיב לְעֵילָא, נֶפֶשׁ כִּי תַחֲטָא. (י"ג ע"ב) כְּדַקְאֲמַרְן,
דְּאוּרִייתָא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תְּוֹהִין עָלֶיהָ, וְאִמְרִי

נֶפֶשׁ כִּי תַחֲטָא וְגו'. וְכָתִיב נֶפֶשׁ כִּי תַמְעוּל מֵעַל וְגו'. או
 נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע וְגו'. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, נֶפֶשׁ כְּתִיב, וְלֹא
 רוּחַ, וְלֹא נִשְׁמָה. וְהִכָּא גּוּפָא (ס"א רוחא) וְנֶפֶשׁ. דְּכָתִיב, וְהִיא
 כִּי יַחֲטָא וְאִשָּׁם וְהִשִּׁיב אֶת הַגְּזוּלָה. מֵאֵן דְּבִיעֵי לְתַקְנָא
 עוּבְדוּי, כְּמָה דְאִמְרוּן וְהִשִּׁיב. מֵאֵן וְהִשִּׁיב, אֲלֵא כְּמֵאֵן
 דִּיתְקִין עוּבְדִין, בְּגִין דִּיתִיב מִבּוּעֵי מִיָּא לְאִתְרִייהוּ,
 לְאִשְׁקָאָה נְטִיעוּן, דְּהָא הוּא גָרִים בְּחוּבוּי לְאִתְמַנְעָא
 מִנִּייהוּ. וְעַל דָּא וְהִשִּׁיב אֶת הַגְּזוּלָה וְגו'. כְּמָה דְאִתְמַר.

(ע"ב)

רַבִּי אַבְא הוּוּ יְתִיב קָמִיה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, עָאֵל רַבִּי
 אֲלֵעֶזֶר בְּרִיה, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּתִיב, (תהלים צב)
 צְדִיק כִּתְמַר יִפְרַח וְגו'. צְדִיק כִּתְמַר, מֵאֵי כִתְמַר. דְּהָא
 מִכָּל אֵילָנֵי עֲלָמָא לִית דִּמְתַּעֲכַב לְאִפְרָחָא, כְּמוֹ תְמַר.
 דְּסֻלִּיק לְשִׁבְעֵין שָׁנִין. מֵאֵי טַעְמָא כִּתְמַר. אֲלֵא אֵף עַל
 גַּב דְּקָרָא אֶסְהִיד, חֲבַרְיָא כְּלָהוּ לָא בְּעוּ לְגַלְאָה.
 אֲבָל צְדִיק כִּתְמַר יִפְרַח, עַל גְּלוּתָא דְּבַבֵּל אִתְמַר, דְּהָא
 לָא תַבַּת שְׁכִינְתָא לְאִתְרָהָא, אֲלֵא בְּסוּף שִׁבְעֵין
 שָׁנִין. הֵדָּא הוּא דְּכָתִיב, (ירמיה כט) כִּי לְפִי מְלֹאת לְבַבֵּל
 שִׁבְעִים שָׁנָה אֶפְקוּד אֲתָכֶם. וְדָא הוּא צְדִיק כִּתְמַר יִפְרַח,
 דְּסֻלִּיק דְּכַר וְנוֹקְבָא לְשִׁבְעֵין שָׁנִין. צְדִיק: דָּא קוּדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא, הֵדָּא הוּא דְּכָתִיב, (תהלים יא) כִּי צְדִיק יִי' צְדָקוֹת

אָהֵב. וּכְתִיב, (שמות ט) יִי' הַצְּדִיק. וּכְתִיב, (ישעיה ג) אֲמָרוּ
צְדִיק כִּי טוֹב.

כְּאָרְז בַּלְבָּנוֹן יִשְׁגָּא, מֵהוּ אָרְז. דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.
דְּכְתִיב, בַּחֹר כְּאָרְזִים. (ס"א דִּיתִיב עַל כּוּרְסִיא דִּיעֻקֵּב שְׁלִימָא)
בַּלְבָּנוֹן יִשְׁגָּא, בַּלְבָּנוֹן וְדָאִי, וְדָא הוּא עֵדָן דְּלַעִילָא,
דְּעִלִּיה פְּתִיב (ישעיה סד) עֵין לָא רָאֲתָה אֱלֹהִים זולתך. וְהָאִי
אָרְז, בְּהֵהוּא אֲתֵר עֲלָאָה, יִשְׁגָּא.

וְדָא בְּגִלוּתָא בְּתֵרָאָה הוּא פְּהָאִי אָרְז, דְּאֲתַעֲכַב
לְסִלְקָאָה. וּמִשְׁעֵתָא, דְּסִלִּיק עַד דְּקָאִים בְּקִיּוּמִיהָ,
הוּא יוֹמָא. וְשִׁירוּתָא דִּיוֹמָא אַחֲרִינָא, עַד דְּעֵבִיד צִל
בְּנֵהוּרָא דִּימָמָא. וְאָרְז לָא סִלִּיק, אֲלָא בְּעֵדוּנָא דִּמִּיא.
כְּמָה דְּאֲתָ אֲמָר (במדבר כד) כְּאָרְזִים עֲלִי מִים. כִּף אָרְז
בַּלְבָּנוֹן יִשְׁגָּא. דְּמִתְמָן נְפִיק מְבוּעָא וְנִהְרָא דִּמִּיא,
לְאֲשַׁקָּאָה. וְאָרְז, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכְתִיב, (שיר
השירים ה) בַּחֹר כְּאָרְזִים.

שְׁתוּלִים בְּבֵית יִי', לְזִמְנָא דְּמִלְכָּא מְשִׁיחָא. בְּחֲצֵרוֹת
אֱלֹהֵינוּ יִפְרִיחוּ, בְּתַחֲיִית הַמֵּתִים. עוֹד יְנוּבוּן
בְּשִׁיבָה, בְּהֵהוּא יוֹמָא דִּישְׁתַּכַּח עֲלֵמָא חָרוּב. דְּשָׁנִים
וְרַעֲנָנִים יְהִיו, לְבֵתֵר דְּכְתִיב, (ישעיה סו) הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים
וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה, וּכְדִין (תהלים קד) יִשְׂמַח יִי' בְּמַעֲשָׂיו כְּתִיב.
וְכִל כִּף (דף ט"ז ע"ב) לְמָה (תהלים צב) לְהַגִּיד כִּי יִשָּׂר יִי' צוּרֵי וְלֹא
עוֹלָתָה בּוֹ.

תוּ פִתַּח וְאָמַר, (משלי טז) אִישׁ תְּהַפּוּכוֹת יִשְׁלַח מְדוֹן וְנִרְגָן
 מִפְּרִיד אֱלוֹהֵי. אִישׁ תְּהַפּוּכוֹת יִשְׁלַח מְדוֹן, כְּמָה
 דְּאָמְרֵן, חֵיבֵיָא עֲבָדֵי פְּגִימוּ לְעֵילָא. וְנִרְגָן מִפְּרִיד
 אֱלוֹהֵי, מִפְּרִיד אֱלוֹפוּ שֶׁל עוֹלָם, וְדָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.
 דְּבַר אַחַר אִישׁ תְּהַפּוּכוֹת יִשְׁלַח מְדוֹן. מֵהוּ יִשְׁלַח. יִשְׁלַח
 לְאֵינוֹן נְטִיעֵן. מְדוֹן: דֵּינִקָן מִסְטָרָא דְדִינָא. וְנִרְגָן
 מִפְּרִיד אֱלוֹהֵי, כְּמָה דְאָמְרֵן, חֵיבֵיָא עֲבָדִין פְּגִימוּ
 לְעֵילָא. מִפְּרִיד: דִּיחֻדָּא לָא אֲשַׁתְּכַח, מִפְּרִיד,
 לְמִטְרוֹנִיתָא מִמְּלָכָא. וְלִמְלָכָא מִמִּטְרוֹנִיתָא. וּבְגִין כִּךְ לָא
 אֶקְרִי אֶחָד, דְּאֶחָד לָא אֶקְרִי, אֶלָּא כִּד אֵינוֹן בְּזוּוּגָא
 חָדָא. וְוִי לְאֵינוֹן חֵיבֵיָא דְעֲבָדִין פְּרוּדָא לְעֵילָא. זַכָּאִין
 אֵינוֹן צְדִיקָיָא, דְאֵינוֹן מְקִיִּימָן קִיוּמָא דְלְעֵילָא, וְזַכָּאִין
 אֵינוֹן מְאָרִיהוֹן דְתִשׁוּבָה דְתִיִּבִין כִּלָּא לְאַתְרֵיהוּ.

וְעַל דָּא תְּנִינָן, אַתְר דְּבַעֲלֵי תִשׁוּבָה יִתְבִי, צְדִיקִים
 גְּמוּרִים לָא יִתְבִי בֵיה. מְאִי טַעְמָא. אֶלָּא אֵינוֹן
 אֲתַתְּקֵנוּ בְּאַתְר עֲלָאָה, בְּאַתְר דְשִׁקְיוּ דְגִנְתָּא מִשְׁתְּכַח
 מִתְּמָן. וְדָא הוּא תִשׁוּבָה. וְעַל דָּא אֶקְרוּן בְּעֵלֵי תִשׁוּבָה.
 וְאֵלִין אֲתַתְּקֵנוּ בְּאַתְר אַחְרָא, דְאֶקְרִי צְדִיק.

וְעַל דָּא אֵלִין יִתְבִין בְּאַתְר
 רַעִיא מְהִימְנָא
 אֶמַר רַעִיא מְהִימְנָא, דּוּכְתִין
 עֲלָאָה, וְאֵלִין יִתְבִין
 אֵית בְּגִיהֶנָם, רְשִׁימִין
 בְּאַתְר זּוּטְרָא. מְאִי טַעְמָא.

לְמַחְלָלֵי שַׁבָּתוֹת בְּפָרְהָסְיָא,
 וְלֹא חֲזָרִין בְּתִיּוּבְתָא מֵאוֹתוֹ
 חֲלוּל. וּמְמַנְן עֲלֵיהוּ. וְאוּף
 הָכִי דְדוּכְתִין אִית בְּגִיְהֵנָם,
 לְאִינוּן דְּמַגְלֵי עֲרִיין. וְלֹאִינוּן
 דְּמַגְלִין פְּנִים בְּתוֹרָה שְׁלֹא
 בְּהִלְכָה. וְלֹאִינוּן דְּשַׁפְּכִין דָּם
 נְקִי. וְלֹאִינוּן דְּאוּמִין
 לְשַׁקְרָא. וְלֹאִינוּן דְּשַׁכְּבִין
 עִם נָדָה. אוּ בַת אֵל גֵּבֵר. אוּ
 זוֹנָה. אוּ שַׁפְּחָה. וְאוּף הָכִי,
 לְעוֹבֵר עַל שֵׁם"ה לֹא תַעֲשֶׂה.
 לְכָל חוּבָא, אִית דְּדוּכְתָא
 בְּגִיְהֵנָם, וּמְמַנְא עֲלֵיהּ.
 וְשִׁטְן יֵצֵר הָרַע דִּילֵיהּ, מְמַנְא
 עַל כְּלָהוּ חוּבִין, וְדוּכְתִין
 וּמְמַנְן דִּילֵיהּ. וְאִי הָדָר
 בְּתִיּוּבְתָא, מַה כְּתִיב, (ישעיה
 מד) מְחִיתִי כְּעֵב פִּשְׁעֵיךְ,
 אֲתַמְחוּ רְשִׁימִין דְּרִשְׁעֵיִיא
 דְּדוּכְתָא דְּגִיְהֵנָם מִכָּל חוּבָה
 וְחוּבָה.

וְאִית חוּבִין רְשִׁימִין לְעִילָא,
 וְלֹא לְתַתָּא. וְאִית
 דְּרִשְׁיִמִין לְתַתָּא, וְלֹא

אֲלִין תִּיַיְבִין מִיָּא לְאַתְרֵיהוּ,
 מֵאַתֵּר עֲלָאָה דְּנִהָרָא
 עֲמִיקָא, עַד הֵהוּא אֲתֵר
 דְּאַקְרִי צְדִיק. וְצְדִיקִים
 גְּמוּרִים, נִגְדִין לֹון מִהֵהוּא
 אֲתֵר דְּאִינוּן יִתְבִי, לְהֵאִי
 עֲלִמָא. וְעַל דָּא אֲלִין עֲלִאִין
 וְאֲלִין תַּתָּאִין. וְזַפָּאָה
 חוּלְקִיהוּן דְּמֵאֲרִי תְּשׁוּבָה.
 וְזַפָּאָה חוּלְקִיהוּן דְּצְדִיקֵיִיא,
 דְּבְגִיְנִיהוּן עֲלִמָא מִתְקֵיִמָא.
 הֵדָא הוּא דְּכְתִיב וְהָיָה כִּי
 יַחֲטֵא וְאִשָּׁם וְגו'. מַה
 כְּתִיב לְעִילָא, אוּ מִצָּא
 אֲבָדָה וְכַחֲשׁ בַּהּ וְגו', דְּהָא
 בְּגִין דָּא אֲסִתְּלַק קוּדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא מְכֻלָּא. כְּבִיכּוּל
 קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא
 אֲשַׁתְּכַח בְּקִיּוּמִיהּ, דְּהָא
 כְּנֹסֶת יִשְׂרָאֵל אֲתַפְּרָשָׁא
 מֵאַתְרָהּ, הֵדָא הוּא דְּכְתִיב,

לְעֵילָא. וְאִית דְּרְשִׁימִין
 לְתַתָּא וּלְעֵילָא. אַתְּמַחֹן
 לְתַתָּא אַתְּמַחֹן לְעֵילָא,
 בְּתַר דְּאַהֲדַר בְּתִיבְתָא.
 וְעוּד אוֹקְמוּהָ מְאָרִי
 מִתְנִיתִין, רְשַׁע עֲוֹנוֹתֵי
 חֲקוּקִים לֹו עַל עֲצֻמוֹתֵי.
 צְדִיק, זְכוּתֵי חֲקוּקִים לֹו עַל
 עֲצֻמוֹתֵי. אֲמַאי. בְּגִין לְמַהוּ
 רְשִׁימִין בֵּין בְּעָלֵי חוּבִיהוֹן,
 לְאַשְׁתְּמוּדְעָא בְּהוּ, וְקָלָא
 נְפִיק עָלֵיהּ, הַאי רְשַׁע אִיהוּ
 יִשְׂרְפוּ עֲצֻמוֹתֵי בְּגִיהֶנֶם.

וְאוֹקִימְנָא, נְשָׁמוֹת שְׁל
 רְשָׁעִים הֵן הֵן
 חֲמוּזִיקִים בְּעוֹלָם. וְדִינָא
 דְּלַהוֹן אוֹקְמוּהָ עָלֵיהוּ מְאָרִי
 מִתְנִיתִין, דְּנִשְׁמַתְהוֹן

נִשְׂרַפְת וְנַעֲשִׂית אַפְר תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלֵי הַצְּדִיקִים. וּבְמַאי
 אַתְּוֹקְדוֹן. בְּאַש דְּכוּרְסִיא, דְּאַתְמַר בֵּיהּ, (דְּנִיאַל ז) כּוּרְסִיָּה שְׁבִיבִין
 דִּי נוֹר גְּלַגְלוּהִי נוֹר דְּלִיק. (וְנַהַר דִּינּוֹר נְגִיד וְנִפְיָק) מַד' חִיוּוֹן דְּאַשָּׂא,
 דְּסַחְרִין לְכוּרְסִיא דְּדִין, דְּאִיהוּ אַדְנִי, דִּינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא.

וְהָהוּא נְהַר, אַתְמַר בֵּיהּ, (דְּנִיאַל ז) נְהַר דִּי נוֹר נְגִיד וְנִפְיָק מִן
 קְדָמוּהִי. נִשְׁמַתְהוֹן דְּצְדִיקֵינָא, טַבְלִין וּמַתְדַכִּין בֵּיהּ.

וְנִשְׁמַתְהוֹן דְּרְשִׁיעֵי, נְדוּנִין בֵּיהּ, וְאַתְּבְּעִירוּ קַמִּיהּ, כְּקַשׁ לְפָנֵי

(יִרְמִיָּה ז) אֲבָדָה הָאֲמוּנָה. (ל"ה,
 קצ"א) מַאי אֲמוּנָה. דָּא כְּנֻסְת
 יִשְׂרָאֵל. כְּמָה דְּאַתְ אֵמַר
 (תַּהֲלִים צב) וְאֲמוּנַתְךָ בַּלְיָלוֹת.
 אֲבָדָה הָאֲמוּנָה כְּמָה דְּאַתְ
 אֵמַר (יִרְמִיָּה ט) עַל מַה אֲבָדָה
 הָאָרֶץ, וְכֹלָא חַד.

וְהָא אוֹקִימְנָא אֲבָדָה, וְלָא
 נִאֲבָדְת, וְלָא אֲבוּדָה.

כְּגוּוּנָא דָּא, (יִשְׁעִיָּה נז) הַצְּדִיק
 אֲבַד, אֲבוּד, אוּ נִאֲבַד, לָא
 כְּתִיב, אֶלָּא אֲבַד. הֲדָא הוּא
 דְּכְתִיב אֲבָדָה הָאֲמוּנָה, בְּגִין
 כִּךְ וְהִשִּׁיב אֶת הַגְּזוּלָה אוּ אֶת
 הָאֲבָדָה וְגו'.

אֵשׁ, וְהֵינּוּ אֵשׁ אוֹכְלֵת אֵשׁ. יְהוּה אֵיחֵי חֲמָה. נִרְתִּיקָה דִּילֵיהּ,
 אֲדֹנֵי. לְשִׁמּוֹר (ד' י"ז ע"ב) וְהֵינּוּ רִזָּא דְאוֹקְמוּהָ, לְעֵתִיד לְבֵא מוֹעִיא
 הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חֲמָה מִנִּרְתִּיקָה עֲדִיקִים מִתְרַפְּאִין בְּהּ,
 וּרְשָׁעִים גְּדוֹנִין בְּהּ.

וּמַחֲיוֹן דְּכּוּרְסִיא דְדִינָא, הֵנָּה נְחִית אַרְיָה דְאֲשָׂא לְמִיכַל
 קֶרְבָּנִין, אֵינּוּן דְּמִמְנָן, עַל כָּל אֲבָר דְּחָב מְחַבֵּל קְטִיגוֹר
 אַחַד, כְּמָה דְאוֹקְמוּהָ, עֲשָׂה עֲבִירָה אַחַת, קָנָה לוֹ קְטִיגוֹר אֵי.
 וּמִיד דְנִחַת אֵשׁ שֶׁל גְבוּהָ, וְאוֹקִיד לוֹן לְאֵלִין אֲבָרִין וּפְדָרִין
 וְאִמּוּרִין דְּפָרִים וּכְבָשִׂים וְעֵתוּדִים וְעוֹזִים. יְהוּ"ה דְנִחִית כְּאַרְיָה
 דְאֲשָׂא לְאוֹקְדָא לוֹן, אֲתוֹקְדוֹן אֲבָרִים דְלֵהוֹן, אֲתוֹקְדוֹן מְחַבְלִים
 דְּמִמְנָן עֲלֵיהוֹן, וּמִתְפָּרִין חוּבִין דִּישְׂרָאֵל, דְאֵינּוּן אֲבָרִים
 דְשִׁכְיִנְתָּא.

בְּהוּא זְמָנָא, חֵיוֹן מִתְקַרְבִּין דְּמִמְנָן עַל זְכוּוֹן, דְאֵינּוּן מִכּוּרְסִיא
 דְרַחֲמֵי, דְאֵיחֵי תְשׁוּבָה, אֵימָא עֲלָאָה. וּבְכָה מִתְקַרְבִּין.
 בְּשֵׁם יְדוּ"ה, דְעָאֵל בְּהוֹן. וּבְגִין דָּא, קֶרְבֵּן לִידוּ"ה. דְלִית מֵאן דְיִכֵּיל
 לְקָרֵב חֵיוֹן וּיסוּדִין, לְאֵעֲלָאָה שְׁלָם בִּינִיָּהוּ, אֵלָא שְׁמִיָּה, דְקָרִיב
 בְּשְׁמִיָּה מִים לְאֵשׁ, וְלֹא מְכַבֵּה דָּא לְדָא, וְקָרִיב רוּחָא לְעַפְרָא, וְלֹא
 מִפְרִיד לֵיהּ.

בְּהוּא זְמָנָא, אֵינּוּן שְׁלָמִים חֵיוֹן וּיסוּדִין, וְאֲתְקָרִיאוּ קְדָשִׁים, דְלִית
 טְמֵאִים בִּינִיָּהוּ. וְעוֹד, שְׁלָמִים דָּא ה' בְּתִרְאָה, דְאֵיחֵו
 שְׁלִימוֹ דְעַמּוּדָא דְאֲמַצְעִיתָא, בְּכָל הַיּוֹת דְכִלְלֵן בֵּיהּ, לְכָל שִׁית
 סְטָרִין דִּילֵיהּ, דְאֵינּוּן שִׁית סְפִירָאן.

וְרִזָּא דְמְלָה, חֲתָם רוּם וּפְנָה לְמַעְלָה, בֵּיהּ"ו, לִימִינָא דְחֶסֶד. בְּהוּ"י,
 לְשִׁמְאָלָא דְגְבוּרָה. וְהוּ"י, בְּעַמּוּדָא דְאֲמַצְעִיתָא. יו"ה בְּנִצָּח.

בְּהוֹד הַיָּו. בַּיְסוּד וַי"ה. אֵילָנָא דְאֶחִיד לֹון כְּלָהוּ, תַּפְאָרַת. עֵין
 עוֹשֶׂה פְּרִי. וּבְגִין דָּא מְקוּם שְׁיָפוּל הָעֵין, שָׁם יְה"ו. וְאוּף הָכִי בְּכָל
 הַיּוֹה, ה' בַּתְּרָאָה שְׁלָמִים לָהּ. וּלְכָל הַוּוּיִין, דְאֶחִידֵן בְּה. כְּגוֹנָא דָּא,
 יְה"ו עִם ה', יְהוֹה. הוּ"י עִם ה', הַיּוֹה. וְה"י עִם ה', וְהַי"ה וְאוּף הָכִי
 שְׂאָר הַוּוּיִין.

וְאֵינּוֹן ח"י אֶתְוּוֹן דְּשִׁית סְטָרִין, דְּכִלְיָן בְּצַדִּיק חֵי עֲלָמִין, וְעִם ה'
 אֶתְעֵבִיד חַי"ה. וְרָזָא דְמַלְאָה אִיהִי ה', כְּגוֹן תַּיִבַת נַח,
 דְאֶתְכַנְיֵשׁ בָּהּ מְכָל מִין וּמִין, דְאֵינּוֹן שְׁנַיִם שְׁנַיִם שְׁבַעָה שְׁבַעָה
 לְקַרְבָּנָא. שְׁנַיִם שְׁנַיִם אַרְבַּעָה. שְׁבַעָה שְׁבַעָה אַרְבַּעָה עֶשְׂרִי. הָא
 י"ח. וְתַיִבָּהּ ה', בָּהּ אֲשַׁתְּלִים חַיָּה.

(ס"א פֶּתַח וְאָמַר בְּאֵתֵי לַגְּנִי וְגו') וְצַדִּיק אִיהוּ כְּלִיל ו' דְרָגִין. וּבְגִין דָּא תַקִּינוּ
 לְמַפְתָּר בֵּיהּ חֲלָמָא בְּגו' שְׁלוּמוֹת, בְּגו' פְּדִיוֹנוֹת, דְאִיהוּ ו',
 בְּחוּשְׁבָן ו'. וְאִיהוּ סָלַם דְחֲלָמָא דִיעֵקֵב, כְּלִיל ו' סְפִירָאן. מוּצָב
 אַרְצָה, שְׂכִינְתָא תַתָּאָה, וְדָא ה' תַתָּאָה. וְרָא שׁו, דָּא י', בֵּיהּ אִיהוּ
 צַדִּיק שְׁבִיעֵי. מְגִיעַ הַשְּׁמַיְמָה, דָּא אֵימָא עֲלָאָה, וְדָא ה' עֲלָאָה,
 דְמַסְפָּרָא דְחֲלָמָא, ה' שְׁלֵטָא עַל י', דְאִיהוּ רִישָׁא דְסוּלְמָא, ה"י
 מִן אֱלֹקִים. וּבְגִין דָּא, (בְּרַאשִׁית כח) וְהִנֵּה מְלָאכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְגו',
 וְלֹא מְלָאכֵי יְהוָה.

אֶתְוּוֹן כְּסוּדָרְךָ, עוֹלִים בְּחֵלֶם, דְאִיהוּ כְּתָר עַל ד' אֶתְוּוֹן,
 דְאֶתְפְּשׁוּתָא דְלֵהוֹן, מְחַכְמָה עַד מְלָכוֹת קַדִּישָׁא. בְּגִין
 דְחַכְמָה אִיהִי י', בֵּינָהּ ה', שִׁית סְפִירָאן ו', מְלָכוֹת ה' בַּתְּרָאָה.
 חֵלֶם כְּתָר עַל כָּל אֶתְוּוֹן. (ע"ב רַעִיא מְהִימְנָא) (כַּאן חֶסֶר וְתַמְצָאוֹ לְקַמֵּן דָּף רַמְזוּ

ע"ב ד"א ויחלום וכו')

אִם הִכְהֵן הַמְּשִׁיחַ יַחְטָא לְאַשְׁמַת הָעָם. רַבִּי אֲבָא
 פֶּתַח (שִׁיר הַשִּׁירִים א) הַגִּידָה לִי שְׂאֵהְבָה נַפְשִׁי וְגו', אִם

לֹא תִדְעֵי לְךָ הַיָּפֶה בְּנָשִׁים צְאֵי לְךָ וְגו', הַנִּי קָרְאִי
 אוֹקְמוּהָ חֲבֵרֵי־יָא בְּמִשָּׁה, בְּשַׁעֲתָא דְהוּה סְלִיק מִעֲלָמָא,
 דְאָמַר (במדבר כז) יִפְקוּד יי' אֱלֹהֵי הַרוּחֹת לְכֹל בֶּשָׂר וְגו',
 אֲשֶׁר יֵצֵא לְפָנֵיהֶם וְגו', וְתַנִּינָן דְעַל גְּלוּתָא אֲתָמַר.

וְתָא חֲזִי, הַנִּי קָרְאִי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֲמַרְן לְמַלְכָּא
 קְדִישָׁא. הַגִּידָה לִּי שְׂאֵהְבָה נַפְשִׁי, כְּמָה דְאֵת אֲמַר
 (שיר השירים ג) אֵת שְׂאֵהְבָה נַפְשִׁי רְאִיתֶם. וְלְמַלְכָּא קְדִישָׁא
 אֲתָמַר, אַנְתְּ שְׂאֵהְבָה נַפְשִׁי אֵיכָה תִרְעָה.

בְּסַפְרָא דְרַב הַמְנוּנָא סָבָא אֲמַר, כָּל זְמַנָּא דְכְּנֶסֶת
 יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁתְּכַח בֵּיה בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
 כְּבִיכּוּל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּשְׁלִימוֹ, וְרַעֲי בְּרַעוּתָא לֵיה
 (וּלְאַחַרְנִין יו לֵיה) לְגַרְמִיָּה, מֵהֵהוּא יְנִיקוּ דְחֻלְבָּא (ס"א דְמַלְכָּא)
 דְאֵימָא עֲלָאָה, וּמֵהֵהוּא יְנִיקוּ דְאֵיהוּ יְנִיק, אֲשֶׁקִי לְכֹל
 שְׂאָר אַחַרְנִין, וְיְנִיק לּוֹן. וְאוּלִּיפְנָא דְאֲמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן,
 כָּל זְמַנָּא דְכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁתְּכַח בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
 קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּשְׁלִימוֹ, בְּחֻדּוּהָ, בְּרַכָּאן בֵּיה שְׂרִיין,
 וְנַפְקִין מִנֵּיהָ לְכֹל שְׂאָר אַחַרְנִין. וְכֹל זְמַנָּא דְכְּנֶסֶת
 יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשֶׁתְּכַח בֵּיה בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּבִיכּוּל
 בְּרַכָּאן אֲתַמְנַעוּ מִנֵּיהָ וּמְכַל שְׂאָר אַחַרְנִין.

וְרוּזָא דְמִלְתָּא, בְּכֹל אֲתַר דְלֹא אֲשֶׁתְּכַח דְכַר וְנוֹקְבָא,
 בְּרַכָּאן לָא שְׂרָאן עֲלוּי, וְעַל דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ

הוא גְּעִי וּבְכִי, כְּמָה דָּאת אָמַר (ירמיה כ"ה) שָׂאג יִשְׂאָג עַל
נֹוהוּ. וּמֵאֵי אֹמֵר, אוֹי שְׁהַחֲרַבְתִּי אֶת בֵּיתִי וְשָׂרַפְתִּי אֶת
הַיְכָלִי וְכוּ'.

וּבְשַׁעֲתָא (דף י"ז ע"ב) דְּכַנְסַת יִשְׂרָאֵל נִפְקַת בְּגָלוּתָא, אִמְרַת
קַמִּיָּה, הַגִּידָה לִּי שְׂאֵהְבָה נִפְשִׁי, אַנְתְּ רַחֲמָא
דְּנִפְשָׁי, אַנְתְּ דְּכָל רַחֲמֵי דְּנִפְשִׁי בָּךְ. אֵיכָה תִרְעָה, אֵיךְ
תָּזוּן גְּרַמְךָ, מִעַמִּיקָא דְּנַחְלָא דְּלֵא פְּסִיק. אֵיךְ תָּזוּן גְּרַמְךָ
מִמְּהִירוּ דְּעֵדָן עֲלָתָה. אֵיכָה תִרְבִּיץ בְּצַהָרִים, אֵיךְ תָּזוּן
לְכָל אֵינֹון אַחֲרָנִין דְּאַשְׁתַּקִּיין מִנְךָ תְּדִירָא.

וְאַנָּא הוּינָא אַתְּזֹנָא מִנְךָ בְּכָל יוֹמָא, וּמִשְׁתַּקִּיא,
וְאַשְׁקִינָא לְכָל אֵינֹון תַּתָּאי, וְיִשְׂרָאֵל אַתְּזֹנוּ בִּי,
וְהִשְׁתָּא שְׁלָמָה אֶהְיָה כְּעוֹטִיָּה, אֵיךְ אֶהְיָ מִתְעַטְפָּא, בְּלֵא
בְּרַכָּאן, כִּד יִצְטָרְכוּן אֵינֹון בְּרַכָּאן, וְלֵא יִשְׁתַּכְחוּן בִּידֵי.
עַל עֲדָרֵי חֲבֵרִיךָ, הֵיאֵךְ אֵיקוּם עָלֵיָּהוּ, וְלֵא אֶהְיָ רַעֲיָא
לְהוּ, וְזֹנָא לְהוּ. עֲדָרֵי חֲבֵרִיךָ, אֵלִין אֵינֹון יִשְׂרָאֵל,
דְּאֵינֹון בְּנֵי אַבְהָן, דְּאֵינֹון רְתִיכָא קְדִישָׁא לְעִילָא.

אָמַר לֵיה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שְׁבוּק אַנְתְּ דִּידִי, דְּהָא
דִּידִי מְלָה טְמִירָא הוּא לְאַתִּידַע. אַבְל אִם לֵא
תְּדַעֵי לָךְ, לְגִרְמָךְ, הָרִי לָךְ עֵיטָא. הֵיפָּה בַּנְּשִׁים, כְּמָה
דָּאת אָמַר הַנֶּךְ יָפָה רַעֲיָתִי. צְאִי לָךְ בְּעַקְבֵי הַצָּאן, אֵלִין
אֵינֹון צְדִיקֵיָּא, דְּאֵינֹון נִדְשִׁין בֵּין עַקְבִּין, וּבְגִינֵיהוּן

יְהִיב לָךְ חֵילָא לְקַיִמָא. (ועם כל דא) וְרַעֲי אֶת גְּדִיּוֹתֶיךָ עַל
 מְשַׁכְּנוֹת הָרוּעִים, אֵלֶיךָ אֵינּוֹן תְּנוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן,
 דְּעַלְמָא מִתְקַיִמָא בְּגִינֵיהוֹן, וַיְהִיבִין חֵילָא לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל
 בְּגָלוּתָא. מְשַׁכְּנוֹת הָרוּעִים, אֵלֶיךָ בְּתֵי רַבָּן אֲתֵר בֵּית
 מְדַרְשָׁא דְאַשְׁתַּכַּח אֹרֵייתָא בְּהוֹן תְּדִירָא.

דְּבַר אַחַר אִם לֹא תִדְעֵי לָךְ הֵיפָה בְּנָשִׁים וְגו'. תָּא חֲזִי,
 בְּשַׁעְתָּא דְּצַדִּיקֵי אֲשַׁתְּכַחוּ בְּעַלְמָא, וְאֵינּוֹן
 תְּנוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן מִשְׁתַּכְּחִי וְלַעֲאן בְּאֹרֵייתָא, יִכְלָא
 כְּנַסַּת יִשְׂרָאֵל לְקַיִמָא עִמְהוֹן בְּגָלוּתָא. וְאִי לָאוּ, כְּבִיכּוֹל
 הִיא וְאֵינּוֹן לֹא יִכְלִי לְאַתְקַיִמָא בְּעַלְמָא. וְאִי זַכָּאִין
 אֲשַׁתְּכַחוּ, אֵינּוֹן אֲתַפְסֵן בְּקַדְמֵיתָא. וְאִי לָאוּ, אֵינּוֹן גְּדִיִין
 דְּעַלְמָא מִתְקַיִמָא בְּגִינֵיהוֹן, מִתַּפְסִין בְּקַדְמֵיתָא,
 וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סָלִיק לִוְן מְעַלְמָא, אַף עַל גַּב דְּלֹא
 אֲשַׁתְּכַח בְּהוּ חוּבָה. וְלֹא דָא בְּלַחֲדוּדֵי, אֶלָּא רַחֵיק מִנֵּיהּ
 לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל וְאַתְגְּלִיִּיא בְּגָלוּתָא.

הַדָּא הוּא דְכְּתִיב אִם הִכְהִן הַמְּשִׁיחַ יַחְטָא לְאַשְׁמַת הָעָם.
 אִמָּאי יַחְטָא. לְאַשְׁמַת הָעָם, בְּגִין חוּבֵי עַלְמָא
 דְּגַרְמוּ הֵאִי, לְאַשְׁמַת הָעָם וְדֵאִי, וְלֹא לְאַשְׁמָה דִּילֵיהּ.
 יַחְטָא: יִגְרַע טוֹבִיבֵיהּ, וְדֵאִין דֵּינֵיהּ בְּכֻלָּא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר
 (מלכים א א) וְהֵייתִי אֲנִי וּבְנֵי שְׁלֹמֹה חַטָּאִים. דְּבַר אַחַר אִם
 הִכְהִן הַמְּשִׁיחַ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּדַקְאֲמַרְן. יַחְטָא,

יִגְרַע מִן כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וּמַעֲלָמָא, דְּלֹא יִהְיֶב לְהוּן סְפוּק
בְּרַכָּאן. אַמַּאי. אִיהוּ לְאַשְׁמַת הָעַם וּדְאִי, בְּגִין חוּבָה
דְּעַמָּא הִיא.

(ויקרא ד) אִם הִכְהֵן הַמָּשִׁיחַ יַחֲטָא. רַבִּי יִצְחָק פִּתַּח, (שמות לב)
זְכוּר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ, הֲאִי קָרָא
קִשְׂיָא, הָכִי מְבַעֵי לִיָּה לְמַכְתָּב, זְכוּר לְאַבְרָהָם וּלְיִצְחָק
וּלְיִשְׂרָאֵל, מֵאִי לְיִצְחָק. אֶלָּא הָכִי תַנִּינָן, בְּכָל אַתְר
שְׁמָא לֹא אַתְּכִלִּיל בִּימִינָא, וּבְכִלְלָא דִּימִינָא הוּא. דְּהֵאִי
יְמִינָא, אַתְתְּקַנַּת לְעֵלְמִין, לְאַכְלִלָּא בֵּיה שְׁמָא לֹא. וְעַל
דָּא לֹא פְּלִיג, בְּגִין לְאַכְלִלָּא לִיָּה בֵּיה בְּאַבְרָהָם. וּבְגִין כִּף
לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק (דִּיִּיקָא) כִּלְלָא חַד. (אַבְל) וּלְיִשְׂרָאֵל, דְּהֵא
בְּתַרוּוִיָּהוּ אַחִיד לֹון בְּגַדְפוּי (ס"א בְּכַתְפוּי), וְהוּא שְׁלִים
בְּכִלְא.

אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בְּךָ. אֹמְמָא אֹמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
לְאַבְהֵן, בְּאַבְהֵן דְּלַעֲיִלָּא הָדָא הוּא דְכַתִּיב אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בְּךָ, בְּאִינֹון דְּלַעֲיִלָּא בְּאִינֹון דְּשָׂרָאן בְּךָ.
וְתַדְבֵּר אֲלֵיהֶם אַרְבֵּה אֶת זַרְעֶכֶם וְגו'. אֲשֶׁר אָמַרְתִּי,
אֲשֶׁר אָמַרְתָּ מְבַעֵי לִיָּה. אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר כִּף
לְאַבְהֵן, זְמַנָּא וְתַרִּין זְמַנִּין. אֲשֶׁר אָמַרְתִּי: דְּצַבִּיתִי בְּרַעוּ
נַפְשִׁי, דְּהֵא אָמִירָה רַעוּתָא הוּא, הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (מלכים
א ח) אֲדַנִּי אָמַר לְשִׁכּוֹן בְּעַרְפֶּל. וְעוּד מַה תֵּאמַר נַפְשֶׁךָ
וְאַעֲשֶׂה לָךְ.

וַנַּחֲלוּ לְעוֹלָם, מֵאֵי לְעוֹלָם. עוֹלָם דְּלַעֲיֵלָא, דְּאֶחֱידָא
 בֵּיהּ הֵהִיא אֶרֶץ, וְאַתְּזִנַּת מֵהֵהוּא עוֹלָם, וְאֵי הֵאִי
 אֶרֶץ אֶתְרַכַּת, בְּמֵאֵי הוּא. לְאַשְׁמַת הָעַם הוּא דִּהְוֵי.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אִם הִכְהִין הַמְּשִׁיחַ יַחֲטָא, דָּא כְּהֵן
 דְּלַתְתָּא, דְּאַתְתִּיקֵן לְעִבּוּדָּהּ וְאַשְׁתַּכַּח בֵּיהּ חֲטָאָה,
 לְאַשְׁמַת הָעַם הוּא דִּהְוֵי וְדֵאִי. וּוֵי לְאַיִנוּן דְּסַמִּיכִין עָלֶיהָ,
 כְּגִוּוֹנָא דָּא, שְׁלִיחָא דְּצַבוּרָא דְּאַשְׁתַּכַּח בֵּיהּ
 חֲטָאָה, (בְּגִין דְּעֵמָא לָא אֶשְׁתַּכְּחוּ וּבְאִין קַמֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא) וּוֵי לְאַיִנוּן
 דְּסַמִּיכִין עָלֶיהָ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְכָל שָׁכֵן כְּהֵנָּא, דְּכָל
 יִשְׂרָאֵל, וְעַלְאִין וְתַתְּאִין כְּלֵהוּ אֶחֱידָן (נ"א מְחַבְּאֵן) וּמְצַפְּאֵן
 לְאַתְּבָרְכָא עַל יְדוּי.

דִּהָא תַּנִּינֵן, בְּשַׁעְתָּא דְּכַהֲנָא שְׂאֲרֵי לְכוּוֹנָא מְלִין,
 וְלִקְרַבָּא קְרַבְנָא עֲלָאָה, כְּלָא אֶשְׁתַּכְּחוּ בְּבִרְכַתָּא
 וּבְחִדּוּתָא. יְמִינָא, שְׂאֲרֵי לְאַתְעָרָא. שְׂמַאלָא אֶתְכַלִּיל
 בִּימִינָא, וְכָלָא אֶתְאַחִיד וְאַתְקַשֵּׁר דָּא בְּדָא, וְאַתְבָּרְכוּן
 כְּלֵהוּ כְּחֵדָא. אֶשְׁתַּכַּח, דְּעַל יְדָא דְּכַהֲנָא, מֵתְבָרְכָאן
 עֲלָאֵי וְתַתְּאֵי, וְהָא אוֹקְמוּהָ. וּבְגִין כַּךְ בְּעֵי לְקַרְבָּא
 קְרַבְנָא עָלֶיהָ, בְּגִין דִּיתְכַפֵּר חוּבֵיהָ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָא תַּנִּינֵן, דְּעַל יְדָא דְּכַהֲנָא אֶתְכַפֵּר
 חוּבָא דְּבֵר נָשׁ, כַּד קָרִיב קְרַבְנָא. הֲשֵׁתָא דֵאִיהוּ
 חֲטִי, מֵאֵן מְקָרִיב עָלֶיהָ, וּמֵאֵן יְכַפֵּר עָלֶיהָ. אֵי תִימָא

דַּאִיהוּ מִקְרִיב עַל נַפְשִׁיהָ, הָא אִיהוּ אַתְקַלְקַל, וְלֹא אִיהוּ
 כְּדַאי דִּיתְבְּרִכּוֹן עָלֶיהָ עֲלָאֵי וְתַתָּאֵי. תַּתָּאֵי לָא יִתְבְּרִכּוֹן
 עַל יְדִיהָ, כֹּל שְׁכֵן עֲלָאֵי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְלֹא. וְהָא
 כְּתִיב (ויקרא טז) וְכֹפֶר בַּעֲדוֹ וּבַעֲד בֵּיתוֹ, אֲמַאי בַּעֲיָא
 לְכֹפֶרָא עָלֶיהָ, בְּגִין דַּאִיהוּ חָב יְכַפֵּר עַל גְּרַמְיָהּ, דְּכְתִיב
 וְכֹפֶר בַּעֲדוֹ.

אָמַר רַבִּי חֲיִיא, הָא יְדִיעַ בְּאֵן אַתְר אַתְקַשְׁר כְּהֵנָּא רַבָּא.
 וּבְאֵן אַתְר אַתְקַשְׁר כְּהֵנָּא אַחְרָא, וְהָהוּא דַּאֲקָרִי
 סְגָן יְדִיעָא. בְּגִין כֶּךָ, כְּהֵן אַחְרָא קָא מִקְרִיב קְרַבְנִיהָ
 בְּקַדְמִיתָא, וְסָלִיק לִיהָ עַד הָהוּא אַתְר דַּאֲתַקְשְׁר בֵּיהָ.
 בְּתַר דְּכַהֲנָא סָלִיק לְהָהוּא אַתְר, לָא מְעַכְבִּין לִיהָ לְסַלְקָא
 לְאַתְרֵיהָ, וְלֹאֲתַכְפֵּרָא חוּבִיהָ. וְעַל דָּא, אַחְרָא קָא מִקְרִיב
 עָלֶיהָ קְרַבְנִיהָ. כִּיּוֹן דַּאֲחְרָא הוּא מִקְרִיב, וְלֹא מִסְתַּפְקִין
 כֹּל כֶּךָ עַל יְדִיהָ, לְבַתַּר אִיהוּ מִקְרִיב, וְאִינוּן עֲלָאֵין,
 כְּלָהוּ מִתְחַבְּרִין לְכֹפֶרָא חוּבִיהָ. וּמִלְכָּא קַדִּישָׁא אֲסַתְּכֶם עַל
 יְדִייהוּ. כְּגוּוֹנָא דָּא, הַמְתַּפְּלִל וְטָעָה יַעֲמוּד אַחַר תַּחֲתִיו.
 רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַבָּא הוּוּ יְתִבִי. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר,
 חֲמִינָא לְאַבָּא בְיוֹמֵי דְרֵאשׁ הַשָּׁנָה וַיּוֹם הַכַּפּוּרִים,
 דְּלֹא בַּעֲיָ לְמִשְׁמַע צְלוֹתָא מִכָּל בַּר נֶשׁ, אֲלֵא אֵי קָאִים
 עָלֶיהָ תְּלַתָּא יוֹמִין קוּדָם, לְדַכָּאָה לִיהָ. דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן הָוָה
 אָמַר הָכִי, בְּצְלוֹתָא דֵּהֲאֵי בַר נֶשׁ דַּאֲנָא מְדַכִּינָא, אַתְכְּפֵר

עֲלֵמָא. וְכֹל שְׁפָן בְּתַקִּיעָה דְשׁוּפָר, דְּלֹא מְקַבֵּל תְּקִיעַתָּא
 דְּבַר נֶשׁ דְּלֹאוּ אִיהוּ חֲפִים לְמַתְקַע בְּרוּזָא דְתַקִּיעָה.

דְּתַנִּינֵן, רַבִּי יִיסָא סָבָא אָמַר, הֲנִי תְקִיעַתָּא כְּסִדְרֵן.
 קְדַמָּא, כְּלִילָא מְכֻלָּא. תַּנִּינָא, חֲדָא כְּסִדְרָא

וְחֲדָא כְּסִדְרָא, גְּבוּרָה גְּדוּלָה בִּינִייהוּ. תְּלִיתָא, חֲדָא חֲכָא
 וְחֲדָא חֲכָא גְּבוּרָה בִּינִייהוּ. פּוּסְקָא סֻלְקָא, לְקוּמְטָרָא
 נַחְתָּא. חֲדָא תְקִיפָא וְחֲדָא רַפִּיָּא. וְהָא אוּקְמוּהָ. וְאִינּוֹן
 עֲשָׂרָה. וְאִינּוֹן תְּשַׁע. חֲדָא כְּלָלָא דְכֻלָּא.

וּבְהָא יוֹמָא מְתַעֲטָרָא יְצַחֵק, וְהוּא רִישָׁא לְאַבְהֵן. בְּהָא
 יוֹמָא כְּתִיב, (ישעיה לג) פָּחְדוּ בְּצִיּוֹן חֲטָאִים. בְּהָא

יוֹמָא יְצַחֵק אֶתְעַקֵּד, וְעַקִּיד כְּלָא, וְשָׂרָה מְלִילַת (ס"א מִלְלַת)
 וְקוּל שׁוּפָרָא תְקִיף לְחֲדָא. זַכָּא חוּלְקִיָּה, מֵאֵן דְּעֵבֵר

בִּינִייהוּ, וְאַשְׁתַּזִּיב מִנִּייהוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּגִין כֶּף
 קָרִינֵן פְּרִשְׁתָּא דִּיְצַחֵק בְּהָא יוֹמָא, דְּבְהָא יוֹמָא אֶתְעַקֵּד

יְצַחֵק לְתַתָּא, וְאַתְקֶשֶׁר בְּהוּא דְלַעִילָא. (נ"א בְּאַבְרָהָם)
 אִימַתִּי אֶתְקֶשֶׁר. בְּשַׁעֲתָא דְכְּתִיב, (בראשית כב) וַיַּעֲקוּד אֶת

יְצַחֵק בְּנוֹ וְגו'.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּהָא יוֹמָא אַעֲטָר יְצַחֵק לְאַבְרָהָם,
 דְּכְּתִיב, (בראשית כב) וְהֶאֱלֹהִים נָסָה אֶת אַבְרָהָם. מֵאִי

נָסָה. כְּמָה דָּאֵת אָמַר, (ישעיה מט) וְאֵל עֲמִים אָרִים נָסִי. (שמות
יז) וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יִי נָסִי. מֵאִי קָא מְשַׁמַּע לָן. בְּגִין

דְּאִשְׁתְּכִלִּיל יְמִינָא וְאִשְׁתְּלִים. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב וְהֶאֱלֹהִים
נִסָּה אֶת אַבְרָהָם. וְהֶאֱלֹהִים דִּי יִקְרָא, וְדָא הוּא (בראשית לא)
וּפְחָד יִצְחָק.

רַבִּי אֲבָא אָמַר, כְּתִיב (תהלים עה) כִּי אֱלֹהִים שׁוֹפֵט זֶה
יִשְׁפִּיל וְזֶה יָרִים. כִּי אֱלֹהִים שׁוֹפֵט, אֲלִמְלָא דְאֵעֲבַר
דִּינָא דִּי יִצְחָק, בְּאַתְרֵי דִיעֲקֹב שְׂאֲרֵי, (ס"א וְאִתְחַסִּי) וְאִתְחַסִּי (ס"א
וְאִתְחַסִּי) (ס"א וְאִתְחַסִּי) תַּמָּן, וְוִי לְעֵלְמָא דִיעֲרַע בְּגִינְיָה, וְרוּזָא
דְמִלְהָ, (ישעיה סו) כִּי בְּאֵשׁ יִי נִשְׁפָּט. וְדָא הוּא אֶתְבַּסְמוּתָא
דְעֵלְמָא.

וְכִיוֹן דְעָאֵל בְּאַתְרָא דִיעֲקֹב, וַיֵּעֲקֹב אַחִיד (דף יח ע"ב) בֵּיהּ,
כְּדִין שְׂכִיף אִשָּׁא, וְאַצְטַנְנוּ גּוֹמְרִיָה. לְבַר נָשׁ,
דְהוּה רְגִיז, וְחָגַר וְזִינַן גְּרַמִּיָה, וְנִפְקַ בְּרוּגְזִיָה לְקַטְלָא
לְבַנֵּי נָשָׂא. חַד חֲפִימָא קָם עַל פִּתְחָא, וְאַחִיד בֵּיהּ, אָמַר
אֲלִמְלָא לָא אַחִיד בִּי וְאִתְתַּקַּף בִּי, הָא קְטוּלָא בְּבַנֵּי נָשָׂא
אִשְׁתַּכַּח. בְּעוּד דְאִתְתַּקְפוּ דָא בְּדָא, וְאַחִיד דָא בְּדָא,
אַצְטַנְנוּ רּוּגְזִיָה עַל דְנִפְקַ לְקַטְלָא. נִפְקַ לְאוּכְחָא, מֵאֵן
סְבִיל רּוּגְזָא וְתוּקְפָא דְדִינָא דְהוּא בַר נָשׁ. הוּי אִימָא,
דָּא דְקָאִים אִפְתַּחָא.

כִּן אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, בְּנִי, לָא תִדְחַלּוּן,
הָא אָנָּא קָאִים עַל פִּתְחָא, אֲבַל אֲזוּדְרוּ בְּהַאי יוֹמָא
וְהָבוּ לִי חֵילָא. וּבְמָה. בְּשׁוּפְרֵי. דְאִי אִשְׁתַּכַּח קוּל שׁוּפְרֵי

כִּדְקָא יְאוֹת, וּמְכוּוֹנֵי בֵּיה לְתַתָּא, תְּהוּא קָלָא סְלִיק, וּבֵיה
 מִתְעַטְרֵי אֲבָהֶן, וְקִימֵי בְּמִשְׁכְּנֵיה דִּיעֶקֶב. וְעַל דָּא בְּעֵי
 לְאַזְדַּהֲרָא בְּשׁוֹפְרָא, וְלִמְנַדַּע בְּתֵהוּא קָלָא וּלְכוּוֹנָא (בִּיה).
 וְלִית לָךְ קָלָא בְּשׁוֹפְרָא, דְּלָא סְלִיק רְקִיעָא חַד. וְכֹל
 אֵינּוֹן אוֹכְלוּסִין דִּתְהוּא רְקִיעָא, יְהִיבִין אֲתֵר
 לְתֵהוּא קָלָא, וּמֵאֵי קָא אֲמַרִי. (יואל ב) וַיִּי נָתַן קוֹלוֹ לְפָנֵי
 חִילוֹ וְגו'. וְקָאִים תְּהוּא קָלָא בְּתֵהוּא רְקִיעָא, עַד דְּאֲתֵי
 קָלָא אַחְרָא, וְאֲתַעְתְּדוּ (ס"א וְאֲתַעְרוּ) כַּחֲדָא, וְסִלְקִין בְּזוּוּגָא
 לְרְקִיעָא אַחְרָא. וְעַל דָּא תְּנִינּוֹן, אֵית קוֹל דְּסִלְיק קוֹל,
 וּמֵאֵי אֵיהוּ. תְּהוּא קָלָא דִּתְקִיעָתָא דִּישְׂרָאֵל דִּתַּתָּא.

וְכִיּוֹן דִּמְתַּחְבְּרִין כָּל אֵינּוֹן קָלִין דִּלְתַתָּא, וְסִלְקִין לְתֵהוּא
 רְקִיעָא עֲלָאָה דִּמְלַכָּא קַדִּישָׁא שְׂאֲרֵי בֵּיה,
 מִתְעַטְרִין (ס"א מִתְעַתְּדוּ) כְּלֵהוּ קָמֵי מְלַכָּא, וּכְדִין כּוּרְסוּוֹן רְמִיו
 וְכוּרְסֵיִיא אַחְרָא דִּיעֶקֶב קָאִים וְאֲתַתְּקוּ.

עַל דָּא אֲשַׁכְּחָנָא בְּסִפְרָא דִּרְבִּי הַמְּנוּנָא סְבָא, בְּאֵינּוֹן
 צְלוּתֵי דְרֵאשׁ הַשָּׁנָה, דִּתְהוּא אֲמַר, צְלוּתָא וְקֹל
 שׁוֹפְרָא (דִּתְהוּא קוֹל) דְּאֲפִיק תְּהוּא זַכָּאָה, דְּאֲשַׁתְּכַח מְרוּחִיה
 וּמִנְפְּשִׁיה בְּתֵהוּא שׁוֹפְרָא, דִּתְהוּא קוֹל סְלִיק לְעֵילָא.
 וּבְתֵהוּא יוֹמָא קִימִין וּמִשְׁתַּכְּחֵי מְקַטְרְגִין לְעֵילָא. וְכַד
 סְלִיק תְּהוּא קָלָא דִּשׁוֹפְרָא, כְּלֵהוּ אֲתַדְחִיין קָמִיה, וְלָא
 יְכַלִּין לְקִימָא. זַכָּאָה חוֹלְקִיהוֹן דְּצְדִיקֵיִיא, דִּידְעִין

לְכוּנָא רְעוּתָא לְקָמִי מֵאַרְיֵהוֹן, וַיִּדְעִין לְתַקְנָא עֲלֵמָא
 בְּהַאי יוֹמָא, בְּקָל שׁוֹפְרָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהלים פט) אֲשֶׁר־י
 הָעַם יוֹדְעֵי תְרוּעָה. יוֹדְעֵי, וְלֹא תוֹקְעֵי.

בְּהַאי יוֹמָא, בְּעֵי עֲמָא לְאַסְתְּכְּלָא בְּבַר נַשׁ שְׁלִים
 מִכְּלָא, דִּי־דַע אֲרַחוּי דְּמִלְכָּא קְדִישָׁא, דִּי־דַע
 בִּיקְרָא דְּמִלְכָּא, דִּי־בְעֵי עֲלֵייהוּ בְּעוּתָא בְּהַאי יוֹמָא.
 וְלִזְמַנָּא קָל שׁוֹפְרָא בְּכִלְהוּ עֲלֵמִין, בְּכוּנָה דְּלִבָּא,
 בְּחַכְמַתָּא, בְּרְעוּתָא, בְּשְׁלִימוּ. בְּגִין דִּי־סִתְּלַק דִּינָא עַל
 יְדוּי מִן עֲלֵמָא. וְוִי לְאַיְנוֹן דִּשְׁלִיחָא דְּלֵהוֹן לָא אֲשֶׁתְּכַח
 כְּדָקָא יְאוּת, דִּהָא חוּבֵי עֲלֵמָא (עמא) אֲתֵיִן לְאַדְכְּרָא
 בְּגִינֵיהּ. הָדָא הוּא דְּכְתִיב, אִם הִכְהֵן הַמְּשִׁיחַ יַחֲטָא, דִּהוּא
 שְׁלִיחָא דְּכָל יִשְׂרָאֵל, לְאַשְׁמַת הָעַם הוּא, בְּגִין דִּינָא
 שְׂרִיא עֲלֵייהוּ.

וְכַד שְׁלִיחָא הוּא זַפְּאָה כְּדָקָא יְאוּת, זַפְּאִין אֵינּוֹן עֲמָא,
 דְּכָל דִּינִין מִסְתְּלָקִין מִנֵּיהּ עַל יְדֵיהּ, כָּל שְׁפָן

כֹּהֲנָא, דְּעֵלִיהּ מִתְּבַרְכָּאן עֲלָאֵי וְתַתָּאֵי.

אֲמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְעַל דָּא, כִּהֵן וְלוּי עַד לָא יִסְלַק
 לְפוּלְחָנָא, בְּדָקִין אַבְתְּרִיהּ, וַיִּדְעִין אֲרַחוּי
 וְעוּבְדוּי, וְאִי לָא, לָא סָלִיק לְפוּלְחָנָא, וְכֵן בְּסַנְהֶדְרִין
 לְמִידָן דִּינָא.

וְאִי אֲשֶׁתְּכַח כְּדָקָא יְאוּת, יְהִיבִין עֲלֵיהּ חוּמְרָא דְּמִקְדְּשָׁא.

וְאִי לֹא, לֹא סָלִיק לְפוּלְחָנָא. הֲדָא הוּא דְכָתִיב, (דברים לג) וּלְלוֹי אָמַר תּוֹמִיךָ וְאוֹרִיךָ לְאִישׁ חֲסִידֶךָ. מִפְּנֵי מַה זָכָה לְאוּרִים וּלְתוֹמִים, וּלְמַפְלַח פּוּלְחָנָא. הוּי אֹמֵר (דברים לג) אֲשֶׁר נָסִיתוּ וְגו'. הָאֹמֵר לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא רָאִיתִי וְגו'. וְכִיּוֹן דְּאֶשְׁתַּכַּחוּ בְּאֵלֵין דְּרַגִּין, כְּדִין יוֹרוּ מִשְׁפָּטֵיךָ לְיַעֲקֹב וְגו', יְשִׁימוּ קְטוֹרֵה וְגו'. לְשַׁכָּא רוּגְזָא, וּלְזַמְנָא שְׁלָמָא. וְכָלִיל עַל מְזַבְחָךָ, בְּגִין דִּיתַבְּסֻמוֹן כָּלָא, וַיִּשְׁתַּכַּחוּן בְּרַכָּאן בְּכֻלְהוּ עֲלַמִּין, כְּדִין (דברים לג) בָּרַךְ יי' חִילוֹ וְגו'.

(ויקרא ד) וְאִם כָּל עֵדֵת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ וְנִעְלָם וְגו'. רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח, (ישעיה לב) נָשִׁים שֹׂאֲנָנוֹת קוֹמְנָה שְׁמַעְנָה קוּלֵי וְגו'. כַּמָּה אֵית לִיה לְבַר נֶשׁ, לְאַסְתַּכְּלָא בִּיקְרָא דְמֵאֲרִיָּה, בְּגִין דִּישְׁתַּכַּח בְּרִיָּה שְׁלִים קַמִּיה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכַד בְּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבַר נֶשׁ (דף יט ע"א) בְּרָא לִיה שְׁלִים, כַּמָּה דְאַתְמַר, (קהלת ז) אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים אֶת הָאָדָם יֵשֶׁר וְגו'. אֶת הָאָדָם דִּכְר וְנוֹקְבָא. וְנוֹקְבָא אֶתְכַלִּילַת בְּדַכּוּרָא, וְכִדִּין יֵשֶׁר פְּתִיב. לְבַתֵּר וְהֵמָּה בְּקִשׁוּ חֲשֻׁבוֹנוֹת רַבִּים.

תָּא חַזִּי, מְנוֹקְבָא דִתְהוּמָא רַבָּא עֲלָאָה, אֶשְׁתַּכַּחַת חַד נּוֹקְבָא רוּחְתָא דְכָל רוּחִין, וְהָא אוֹקִימָנָא לִילִית שְׁמָה. וְהִיא אֶשְׁתַּכַּחַת בְּקַדְמִיתָא לְגַבֵּי אָדָם. וּבִשְׁעַתָּא